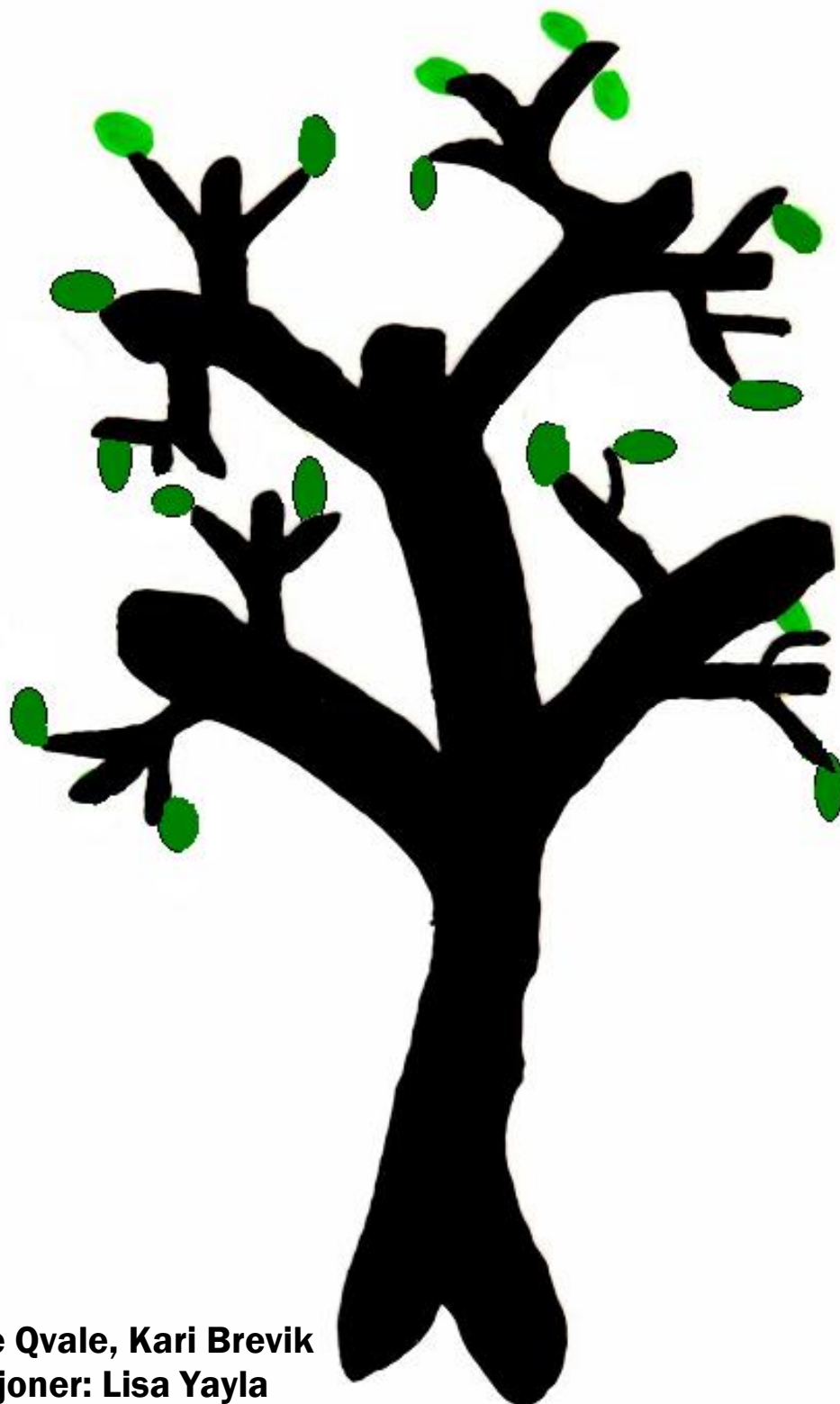

Punktvis

Kurs i punktskrift med kortskrift nivå 1
for ungdom og voksne - del 1

Annelise Qvale, Kari Brevik
Illustrasjoner: Lisa Yayla
Huseby kompetansesenter

Punktvis

**Kurs i punktskrift med kortskrift nivå 1
for ungdom og voksne - del 1**

Annelise Qvale, Kari Brevik
Illustrasjoner: Lisa Yayla
Huseby kompetansesenter

STATPED SKRIFTSERIE NR 29

© Huseby kompetansesenter, Oslo 2007

ISSN 1503-271X

ISBN 978-82-7740-022-8

Se bakerst i tekstheftet eller www.statped.no/bibliotek/skriftserie for oversikt over alle utgivelsene i serien og for elektroniske versjoner av utgivelsene.

Innholdsfortegnelse

Forord

Til deg som skal lære å lese punktskrift med fingrene I

Innledning

Leseflyt 1: Følge linja	1
Leseflyt 2: Følge linja	2
Illustrasjon: Punktcellen	3
Bli kjent med punktmaskinen og tastaturet	3
Leseflyt 3: Full celle	4
Bli kjent med punktmaskinen - sette ark i punktmaskinen	4
Leseflyt 4: Strek	5
Leseflyt 5: Stolpe	6
Leseflyt 6: Streker og stolper	7
Leseflyt 7: Full celle	8
Leseflyt 8: Spor og mellomrom, lange og korte stolper	9

Bokstavside 1: a - l 10

Illustrasjon: Sol	11
Illustrasjon: a - l	12
Leseflyt 9: a - l	13

Bokstavside 2: k - b 14

Illustrasjon: Ball	15
Leseflyt 10: a - l - k - b	16
Leseflyt 11: a - l - k - b	17

Bokstavside 3: i - s - punktum - stor bokstav tegnet 18

Illustrasjon: Is - saks	19
Leseflyt 12: i - s	20
Leseflyt 13: a - l - k - b - i - s -	21

Bokstavside 4: e - o - bindestrek - tankestrek 23

Illustrasjon: Klokke	26
Leseflyt 14: Forkortinger	27
Leseflyt 15: Stolpe, prikk, strek, oppe, midten, nede	28

Bokstavside 5: c - m - @ - , (komma) 29

Illustrasjon: Cola	31
Leseflyt 16: Les	32

Illustrasjon: Mobil	33
Leseflyt 17: . - , - - - @ (punktum, komma, bindestrek, krøllalfa)	34
Leseflyt 18: Les	35
Bokstavside 6: g - å	36
Illustrasjon: Iglo	38
Leseflyt 19: a - l - k - b - i - s - o - e - m - c - g - å	39
Bokstavside 7: f - p - ! (utropstegn)	40
Illustrasjon: Fisk	43
Leseflyt 20: Ekstra - ekstra	44
Litteratur	45

Forord

Til deg som skal lære å lese punktskrift med fingrene

Dette kurset er lagt opp både som et kurs med bistand fra lærer og som et selvstudium. Det beste er at du får opplæring av en lærer som både kan punktskrift selv og som kan undervise i det. Dette er særlig viktig i begynnerfasen. Hvis dette ikke er mulig, bør du og eventuell lærer få noen timer opplæring i begynnelsen og senere ha jevnlig oppfølging av en lærer med kompetanse i punktskrift.

Kurset er i 3 deler. I de to første delene lærer du bokstaver, tall, skilletegn, enkel oppstilling og forkortingene til nivå 1. Her er oppgavetekstene også skrevet i svartskrift. Del 3 inneholder enkle tekster med forkortinger. Når du skal ta fatt på del 3 er det verd å merke seg at oppgavetekstene ikke lenger er gjengitt på svart. Vi går ut fra at både du og læreren din fra nå av kan lese det som står skrevet i punktskrift.

Du har nå fått tilsendt 2 permer av Punktvis del 1, en i svartskrift og en i punktskrift. Hver side i punktskriftpermen har en tilsvarende side i svartskriftpermen med instruksjoner slik at du som ønsker å lære punktskrift på egen hånd, på en lettfattelig måte kan gå gjennom oppgavene. Får du bistand fra lærer, bør dere ha hvert deres sett med bøker og gå gjennom oppgavene sammen.

Vi har lagt opp til mange ulike øvelser slik at du skal bli godt kjent med bokstavene og tegnene. Å øve inn god leseteknikk fra starten, vil øke lesegleden senere. Derfor vil du gjennom hele boken bli oppfordret til riktige bevegelser og god leseflyt. Dette gjelder også om du har vært bort i punktskrift tidligere.

Samtidig med at du lærer bokstaver og tegn og god leseteknikk, vil du også lære forkortinger i punktskrift.

Sitt rett i ryggen når du arbeider med punktskrift. Slapp av i skuldrene og ha vinkelrette albuer. Pass på at bordet ikke er for høyt. Er underlaget glatt, legg et gummiunderlag under boka. Rene og varme hender er svært viktig for å kunne lese punktskrift raskt og riktig.

Les nøye gjennom hver instruksjonsside før du begynner på selve oppgaven. Ikke hopp over noen oppgaver. Det er viktig at hver eneste bokstav sitter i fingrene før du går videre.

Oppgavesidene består av bokstavsider (merket med to loddrette stolper, dvs. to L-er i øverste høyre hjørne), leseflytoppgaver (merket med spor, dvs. to x-er) og illustrasjonssider (merket med stolpe-strek-stolpe, dvs r og w).

Bokstavsidene (to loddrette stolper) presenterer nye bokstaver, tall, skilletegn og forkortinger. Her er det leseøvelser med de nye tegnene i kombinasjon med dem du kan fra før. Teksten til bokstavsidene er gjengitt i svart skrift og på lyd. Teksten på lyd leses inn i fullskrift.

Leseflytoppgavene (spor) er øvelse i leseteknikk. En god punktleser bør ha jevne bevegelser og "flyte" bortover linja. Dersom du skulle stoppe opp, hjelper læreren din deg over vanskelige steder. Leseflytoppgavene er ikke gjengitt i svart eller på lyd.

Illustrasjonssidene (stolpe-strek-stolpe) er øvelse i å søke etter helheter og detaljer.

Boka inneholder også skriveøvelser. Former du bokstavene og ordene med dine egne hender, forstår du bedre hvordan punktskriften er bygget opp.

Ha nok punktpapir liggende til skriveøvelsene.

Punktpapir får du kjøpt hos

Blindes produkter AS

Postboks 5915 Majorstua

0308 Oslo

Tlf: 23 21 55 55

Fax: 23 21 55 51

Internett: www.hjelpemiddelkatalogen.no

Bokstavkloss får du kjøpt hos

Tambartun kompetansesenter

7224 Melhus

Tlf: 72 87 93 00

Vi ønsker deg og læreren din lykke til med kurset!

Huseby juni 2007

Annelise Qvale og Kari Brevik

Innledning

Leseflyt 1: Følge linja

Det beste leseområdet ligger mellom fingertuppen og "puten". Som nybegynner bør du lese med begge hender og med tre fingre på hver hånd. Berør punktene ganske lett.

I alle oppgavene gjelder dette:

Søk først over hele arket med begge hender for å få oversikt. Før så hendene til toppen av arket og les parallelt og med glidende bevegelser fra venstre mot høyre. Ikke stopp, hold kontakten med papiret og la det bli flyt i lesingen.

Her skal du lære å føre fingrene vannrett bortover linja fra venstre mot høyre, og loddrett, ovenfra og nedover ledelinja i marginen. Kjenn først etter hvor mye det er på arket, om linjene står tett eller om det er avstand mellom linjene og om linjene er korte eller lange og eventuelt antall linjer.

Før hendene langsomt og jevnt bortover øverste linje. Når linja er slutt, før fingrene tilbake langs den samme linja og med venstre hånd nedover ledelinja til neste linje. Før begge hender parallelt bortover denne og tilbake igjen. Videre med venstre hånd ned langs ledelinja til linje nr. 3, begge hender parallelt bortover denne og tilbake. Fortsett slik til du har "lest" hele siden ferdig.

De fleste lærer å lese punktskrift på denne måten. Etter hvert vil du finne din egen stil, men følg denne oppskriften, i hvert fall i starten, det vil hjelpe deg når du senere skal lese mange ord og setninger.

Tips på veien:

- Det beste leseområdet er under "puten" på ytterste fingerledd.
- Les med så flate fingre at hele punktskriftcellen oppfattes
- La fingrene flyte jevnt og langsomt bortover linja.

Leseflyt 2: Følge linja

Denne siden består av både korte og lange linjer. Her er ingen ledelinje i margin.

Bli først kjent med arket og linjene. Kjenn over arket med flate hender og finn ut hvor mye som står på arket og om linjene står tett eller har avstand og hvor lange de er.

Før så hendene til toppen av arket og les parallelt med begge hender langs linja i så jevnt tempo du kan. Når linja er slutt, før fingrene tilbake langs den samme linja og med venstre hånd ned til ny linje. "Les" hele siden på samme måte.

Tips på veien:

- Venn deg til å være nøye når du skal skifte linje, så slipper du å gå deg bort på arket.
- Les hver side flere ganger. Øvelse gjør mester!

Illustrasjon: Punktcellen

Kjenn på bildene og gjør deg kjent med punktcellen. Den øverste illustrasjonen er en forstørret punktcelle, den nederste er utbrettet og gjenspeiler tastaturet på punktmaskinen.

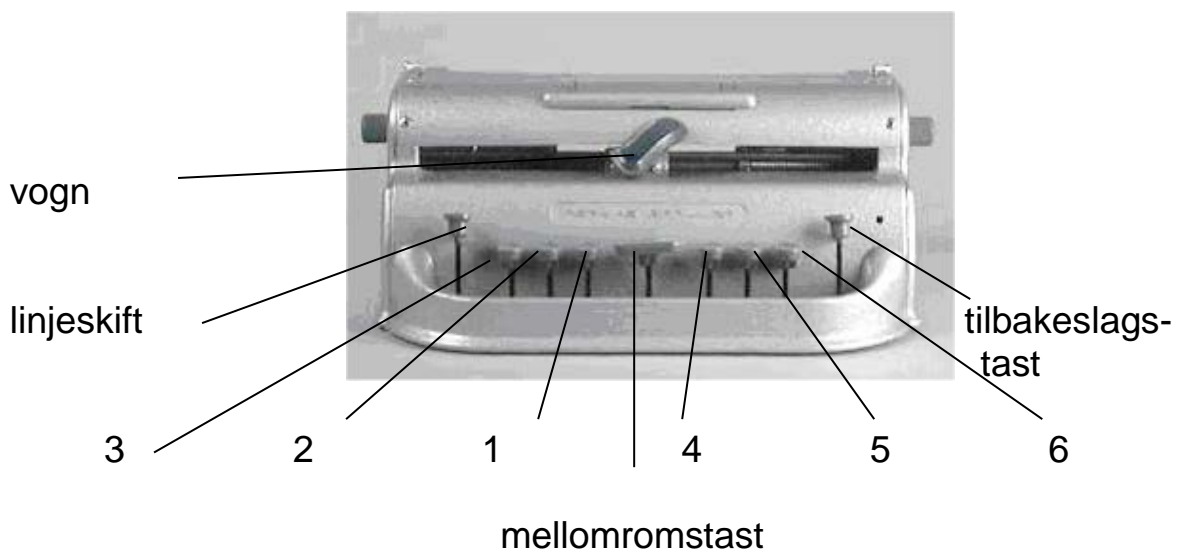
Bli kjent med punktmaskinen og tastaturet

Punktstastaturet består av 6 taster + mellomromstast, linjeskifttast og tilbakeslagstast.

Tastene 1, 2 og 3 hører til pekefinger, langfinger og ringfinger på venstre hånd. Disse danner punktene 1, 2 og 3 i punktcellen.

Tastene 4, 5 og 6 hører til pekefinger, langfinger og ringfinger på høyre hånd. Disse danner punktene 4, 5 og 6 i punktcellen.

Tommelen bruker du på mellomromstasten.

Tips på veien:

- Sitt rett i ryggen og slapp av i skuldrene når du skriver.
- Pass på at fingrene hele tiden er på riktig tast.

Leseflyt 3: Full celle

Denne siden består av mange, lange linjer. På hver linje finner du en eller flere former som er dannet av alle de 6 punktene i punktcellen. Denne lille firkanten kaller vi "full celle". Her ligger den fulle cellen oppå linja.

Bli kjent med punktmaskinen - sette ark i punktmaskinen

Ta frem punktmaskinen. Kjenn på den, løft på den og lær deg hvor de ulike tastene er. Lær deg navnene på dem.

1. Skru valsen fra deg - helt til den stopper (hjul på begge sider av maskinen)
 2. Åpne papirklypene - trekk dem mot deg (metalltaster på toppen på hver side av maskinen).
 3. Legg arket på listen, helt inn til venstre kant - under det lille skrivehodet, men over metallplaten. Forsikre deg om at arket ligger rett, helt i bunnen av listen. Hold arket stødig med den ene hånden mens du skyver papirklypene tilbake.
 4. Rull arket inn ved å skru hjulene mot deg - helt til de stopper.
 5. Trykk ned linjeskifttasten for å komme til 1. linje.
 6. Juster margstopperne hvis nødvendig.
 7. Skyv vognen til venstre.
- Nå er du klar til å begynne å skrive.

Leseflyt 4: Strek

På denne siden er linjene like lange. Alle linjene er dannet av "stolper", dvs. tegnene kjennes ut som loddrette streker. Mellom hver stolpe er det et mellomrom. På hver linje vil du oppdage et annet tegn, en vannrett liten strek. Det er denne du skal finne.

Søk først over arket med begge hender. Les så jevnt du kan og si fra hver gang du kommer til den vannrette streken. Ikke stopp, les bare videre. Før fingrene tilbake og skift linje slik du gjorde i de første oppgavene.

Leseflyt 5: Stolpe

Her er linjene formet av korte, vannrette streker. På hver linje finner du en stolpe. Søk og les som du har gjort i de foregående oppgavene. Les så jevnt du kan og si "nå" hver gang du observerer en stolpe. Vær nøye ved linjeskift.

Skriveoppgave

1. Stolpe er dannet av punktene 1, 2 og 3, dvs. du trykker ned pekefinger, langfinger og ringfinger på venstre hånd. Skriv 3 linjer med stolpe, mellomrom, stolpe, mellomrom, stolpe osv. Det er viktig at du trykker ned alle tastene samtidig. Skriv med jevn rytme. Når du har skrevet en linje, skyv vognen helt til venstre og trykk ned linjeskifttasten 2 ganger for å få dobbel linjeavstand.
2. Den vannrette streken du har lest er dannet av punktene 1 og 4, dvs. du trykker ned pekefinger på venstre og høyre hånd samtidig. Skriv 3 linjer med strek, mellomrom, strek, mellomrom osv. Trykk ned linjeskifttasten 2 ganger når du skifter linje.

Leseflyt 6: Streker og stolper

Denne siden består av både vannrette streker og loddrette stolper. Her skal du observere det symbolet som er forskjellig fra de andre symbolene på linja.

Si "nå" hver gang du kommer til et ulikt symbol. Ikke stopp eller gå tilbake.

Tips på veien:

- Ikke stopp!
- Det er lov å gjøre feil.

Leseflyt 7: Full celle

Observer symbolet som er forskjellig fra de andre symbolene på linja.
Symbolet er en full celle.

Si "nå" hver gang du kommer til en full celle.

Les siden flere ganger til du er sikker på observasjonene.
Tell til slutt antallet fulle celler du finner på siden.

Leseflyt 8: Spor og mellomrom, lange og korte stolper

Noen steder står stolpene alene, andre steder står de flere sammen.

Les som tidligere. NB! Ikke stopp. Når linjen er slutt, gå direkte til ny linje og les videre. Vær nøye ved linjeskift.

Si "lang" når du kommer til lang stolpe og "kort" når du kommer til kort stolpe.

Kan du finne ut hvor mange lange og korte stolper det er på arket?

Bokstavside 1: a - l

De første bokstavene du skal lære er a og l.

Les høyt på samme måte som du har gjort i de tidligere øvelsene, dvs. kjenn over arket, gå tilbake til toppen og la fingrene gli jevnt bortover linja. Ikke stopp eller gå tilbake. Husk, det er lov å gjøre feil.

Bokstaven a er en prikk og dannes av punkt 1.

Bokstaven l er den loddrette stolpen og dannes av punktene 1,2,3.

Forkortinger

a kan også være forkorting for **at**

l kan være forkorting for både **like** og **liter**

Øverst i høyre hjørne på oppgavearket kjenner du to loddrette stolper.

De betyr at du er på en bokstavside. Til høyre for de loddrette stolpene er et tegn som du ikke har lært, talltegnet, det må stå foran hvert tall.

Dette tegnet kommer vi til senere i boka.

Sporene er dannet av x-er, disse skal ikke leses.

Øverste linje i teksten er dannet av spor, så kommer en a, så kommer et spor igjen, deretter en l, og til slutt et spor.

Les så:

a a a a a a a a a a

l l l l l l l l l l

a l a l l a l l a a l a

l l a a a a l l a a a l l l l

l a l a l a l a l a l l l l

l a l l l a l l l a l l a

l a l a l l a l l a l a l a l

l a l a l a l a l a l a l a l a

l a l l l a l l l a l l a

l a l a l l a l l a

l a l a l l a l l a

l a l l l a l l a

Skriveoppgave

Skriv en linje med a, mellomrom, a, mellomrom osv.

Skriv en linje med l, mellomrom l, mellomrom osv.

Skriv to linjer med a l, mellomrom, a l, mellomrom osv.

Skriv to linjer med l a, mellomrom osv.

Husk riktig finger på riktig tast.

Illustrasjon: Sol

Kjenn over arket med begge hender. Legg den ene hånden din over illustrasjonen. Dekker den hele sola? Hvor mange stråler har sola?

Illustrasjon: a - I

Her ligger det 3 rammer utenpå hverandre. Rammene er laget av punktceller med ulikt antall punkter, og de danner tykke og tynne streker. La fingrene gli rundt rammene. I den innerste rammen finner du et ord. Les det.

Kan du finne ut hvordan de ulike rammene er laget?

Leseflyt 9: a - l

Les rolig fra venstre mot høyre. Les hver bokstav og bokstavkombinasjon. Ikke stopp!

I oppgaven er linjene laget av c-er. Disse skal ikke leses.

Les første linje på oppgavesiden slik: strek a strek l strek.

Når du kommer til flere bokstaver, trekker du sammen lydene, f.eks linje 6: al strek a strek al strek.

Oppgaveteksten lyder altså slik:

cccccccccc a ccccccccccccc l ccc
cccccccc a cccccccc a ccccccccc
ccccccc l ccccccccccccc a ccccccc
cc a cccccccc l ccccccccc a cccc
a ccccccccccccc l ccccccccc l
al cccccccc a cccccccc al ccccc
la cccccccc al cccccccc la ccc
all cccccccc al ccc la ccccc al
l ccccccc la ccccccccc alla cc a
la cccccccc al cccccccc lalla ccc
ccccccc al cccccccc la ccccccc a
cc la cccccccc al ccccccccc l cc
all cccccccc lall ccc alla cccc lalla

Nå kan du bokstavene og forkortingene til a og l.

Bokstavside 2: k - b

Bokstaven k er to punkter som står loddrett på hverandre med avstand imellom. k er dannet av punktene 1,3.

Bokstaven b er en kort loddrett stolpe og er dannet av punktene 1,2.

Orienter deg på arket og les oppgaven på samme måte som i tidligere oppgaver.

Forkortinger

b er også forkortingen for **ble**

k er forkorting for **kan**

Sporene er laget av x-er, disse skal ikke leses.

xxxxxxxx k xxxxxxxx b xxxxxxxx

k k b b k b b k b k b k b k b

b k a l k b l a k b l a k

ka ak akk klakk lakk kalk bak

blakk ba all ball labb bla klabb

babb abba kabal

klabb babb bak bakk blakk

kabb akka bakka kabba

a k l b k l a b k l b a b b l l k

ba la ka la ka akk lakk

ka ba la ba ka la

la lakk ba bakk

ball labb klabb babb blakk kabal

Gå gjennom teksten en gang til og øv på bokstavforkortingene du har lært.

Skriveoppgave

Skriv på punktmaskinen en linje av hvert av disse ordene:

ba ab abba bak kabb al la labb ball kabal

Skriv så 3 linjer med ordene slik de står oppstilt.

Illustrasjon: Ball

Illustrasjonen er en labyrint. Kjenn over arket med begge hender. Finn åpningen på labyrinten og følg sporet inn til midten av labyrinten. På veien finner du bokstaver. Si bokstavene høyt. Kan du kjenne at tegningen i midten er en ball?

Leseflyt 10: a - l - k - b

På begynnelsen av hver linje er det en bokstav du kjenner. Les hver linje så jevnt du kan og si ifra hver gang du kommer til bokstaven. Si bokstavforkortingene.

Skriveoppgave

Skriv på punktmaskinen en linje av hvert av disse ordene:

lakk blakk ak kakk kalk klakk kabal klabb balk

Skriv så mange linjer du har behov for med ordene slik de står etter hverandre. Når du er ferdig med denne oppgaven skal du kunne skrive disse ordene automatisk.

Leseflyt 11: a - l - k - b

Les hver linje så jevnt du kan og si fra hver gang du kommer til bokstaven. Si forkortingene.

Skriveoppgave

Skriv en linje av hvert av disse ordene:

kabal lakka babla labba kakla kaka

Skriv så 3 linjer med ordene slik de står etter hverandre.

Nå kan du bokstavene og forkortingene til **a l k b**.

Bokstavside 3: i - s - punktum - stor bokstav tegnet

Bokstaven i kjennes ut som en liten skrå linje som går oppover mot høyre. Den er dannet av punktene 2,4. S ligner mye på i, men den er litt lengre, her er punkt 3 føyd til, altså 2,3,4. Punktum skrives bare med punkt 3. Tegnet brukes som i svart skrift og settes inntil siste bokstav i en setning. Markering for stor bokstav skrives med punkt 6 og settes inntil første bokstav i en setning og i egennavn. Her er bokstaven markert med full celle. Dette for å vise tegnets plassering i cellen.

Forkortinger

i betyr preposisjonen i, her er ingen bokstavforkorting

ik - ikke

s - som

Les langsomt og jevnt bortover linja, og som alltid, vær nøye ved linjeskift. Bruk bokstavforkortinger. Ikke les sporene og skillelinjene som denne gangen er laget av x-er og c-er.

xxxx i xxxx s xxxx . xxxx . xxxx
i i s s i i s s i i s i s i
s b s s k i s l b k s i l a
is si li il bil sil sik kiss slik
kliss la laks skal skall sa sak
saks slak slakk bas bass blass
Saab Ali Aili Lill Laila
cccccccccccccccccccccccccccccccccccc

På oppgavesiden er teksten under linja skrevet i kortskrift. Denne leses på denne måten:

Kan Lisa like is.
Lisa kan ikke like is.
Lisa kan ikke like is sa Ali.
Kan Lisa si is.
Lisa kan si is sa Ali.

Illustrasjon: Is - saks

Kjenn på bildene med begge hender. Hva slags is er det?
Hvordan er saksene? Er de åpne, lukket? Hvilken vei går bladene?

Skriveoppgave

Sett et ark i punktmaskinen og skriv en lang, rett punktstrek på arket, f.eks. av punktene 1,4. Ta arket ut av maskinen og klipp langs streken. Sett et nytt ark i maskinen og skriv en linje til. Brett langs den lange streken og riv arket i to.

Leseflyt 12: i - s

Her finner du i-er og s-er, både hver for seg og sammen. Observer alle i-er og s-er og les dem høyt, også der de er trukket sammen.

Skriveoppgave

Skriv en linje med hvert av ordene:

bi li bli bil kli klikk lilla sil kiss kliss Ali Aili Laila Lisa

Skriv disse setningene med forkortinger:

Lisa kan ikke like is.

Lisa kan si is.

Ali sa at Lisa kan like laks.

Ali kan like is.

Lisa kan like laks.

Leseflyt 13: a - l - k - b - i - s - .

Les de to neste sidene rolig og med jevn flyt fra venstre mot høyre, først bokstavene og tegnene. Deretter leser du en gang til. Denne gangen leser du bokstavforkortingene.

Leseflyt forts.

Skriveoppgave

Kopier punktsiden på egen punktmaskin.

Nå kan du bokstavene og forkortingene til **a l k b i s, punktum og tegnet for stor bokstav.**

Bokstavside 4: e - o - bindestrek - tankestrek

Les bokstavene og tegnene langsomt. Bokstaven e er en liten skrå linje som går nedover mot høyre. Bokstaven e dannes av punktene 1,5.

Bokstaven o er åpen på venstre side og lukket på høyre. Her er punkt 3 føyd til, altså 1,3,5.

Bindestrek er en liten vannrett strek nederst på linja, punktene 3,6.

Bindestrek skrives uten mellomrom før og etter.

Tankestrek er 2 bindestreker inntil hverandre, 2 ganger 3,6. Tankestrek skrives med mellomrom før og etter, altså mellomrom, 2 ganger 3,6, mellomrom.

Forkortinger

e - eller

es - ellers

o - oss

Ikke les spor og skillelinjer.

xxxx e xxxx o xxxx - xxxx -- xxxx

e e o o e o o e o e e o o o

e o i s i e o s a k l b

le les lese se sel sele

es ese esel alle ille

lo los sol solo Oslo Esso

sa se si sik ikke kikke sikle

le lek leke lekke ek ekkel ekle

ble blek blekk bli blikk

Eli Elsa Asle Sissel Aslak

bok boks sokk sokkel lokk koks

kok kokk kokke klok klokke lokke

kos kose kakao bolle kebab

teksten fortsetter på s. 24

sabel kabel kasse klasse Lasse
ei eie lei leie blei bleie
sei seil seile
skole sekk skole-sekk
skole bok skole-bok
skole klokke skole-klokke
lese lekse lese-lekse
lekse bok lekse-bok
leke kasse leke-kasse
kake eske kake-eske
kake boks kake-boks
sko eske sko-eske
sko lisse sko-lisse

teksten fortsetter på s. 25

Teksten på oppgavesiden er i kortskrift. Les langsomt:

Else kan lese.

Ole kan lese i boka si.

Lisa sa at Ali kan lese i boka si.

Aksel skal bake kake.

Eli skal slikke bolle.

Elsa skal koke kakao.

Lisa skal leie bil.

Oi -- Lisa skal bile i Saab.

Ola skal leke i Ola-bil.

Eli ble lei Lisa.

Else ble lei Ella.

Alle ble lei lese-leksa si.

Sissel kan se klokka si.

Gå gjennom teksten en gang til og tren på forkortingene du har lært til nå.

Dersom du skal skrive et uttrykk med bare store bokstaver, for eksempel USA, NRK, EF, må du sette 2 x punkt 6 foran uttrykket.

Illustrasjon: Klokke

Orienter deg på arket. Kjenn på helheten og detaljene.

Leseflyt 14: Forkortinger

Les bokstavene i margen. Les linjene med jevn flyt og si forkortingene.

Skriveoppgave

Skriv en linje av hvert av disse ordene:

leie, leike, leke, lekebil, akeleie, sekk, silke, sklie, skole, lokke, klokke, bok, boks, bokse, skolebok, seil, seile, seilas, Ole, sole

Skriv disse setningene med forkortinger:

Else skal ikke leie bil.

Lille Aslak skal leke.

Ole skal bokse.

Eli ble lei seilas i sola.

Leseflyt 15: Stolpe, prikk, strek, oppe, midten, nede

Her finner du loddrette stolper, prikker og vannrette streker. Oppgaven på denne siden er å observere om prikkene og strekene står øverst, i midten eller nederst i punktcellen, dvs. hvor i forhold til stolpen de er plassert.

Gjør deg først kjent på arket med flate hender.

Les så jevnt du kan og si "oppe", "midten" eller "nede" ved strekene og prikkene.

Skriveoppgave

Lag noen fine border av bokstavene og tegnene du har lært.

Nå kan du bokstavene og forkortingene til **a l k b i s e o**, tegnene for **punktum, stor bokstav, bindestrek og tankestrek**.

Bokstavside 5: c - m - @ - , (komma)

Kjenner du igjen den lille vannrette streken fra forrige side?

Bokstaven c er en vannrett strek som ligger øverst i punktcellen. Den dannes av punktene 1,4.

Bokstaven m har den samme formen, men har et ekstra punkt nederst til venstre, altså 1,3,4.

Kommategnet kjenner du også igjen fra forrige oppgave, det dannes av et punkt på midten til venstre i punktcellen, punkt 2.

Alfakrøll dannes av punkt 4 og brukes som i svart skrift, uten mellomrom før og etter.

Forkortinger

c - og

cs - også

m - mange

m - meter

mm - millimeter

cm - centimeter

km - kilometer

ca - cirka

xxxx c xxxx m xxxx @ xxxx , xxxx

c m m c c c m m c m c c m c c c m

ma me mi mo ca ce ci co

mal male lam lem lim lime mil mel

melk klem kam skam slam

mamma amme islam imam Emma

mas mase masa same samme samle

miss kiss smil smile melis

elle melle celle cello

cake coca cola Emil Emilie

kom komme komle mos mose sos sose

kose sommel somle

sim-sala-bim

teksten fortsetter på s. 30

lomme sim sms mail miks maks mobil
mm cm m km mil co ca
cccccccccccccccccccccccccccccccccccc

Teksten under streken er i kortskrift. Les langsomt:

Mia, Mikkel, Camilla og Cecilie
skal leke.
Cleo, Clas, Mikael og Emil
skal male og lime i boka.
Cecilie kan maile Camilla.
Camilla kan også maile Cecilie.
Camilla og Cecilie kan også like sms.
Oi, mange mail og sms, sa Cecilie.
cecilie@lie.com
camilla@moe.com

Gå gjennom teksten en gang til og øv på forkortingene.

Skriveoppgave

Skriv disse setningene i kortskrift:

Ole kan like å seile og sole seg.

Camilla og Cecilie ble ikke lei sms og mail.

Emil kan maile som Camilla og Cecilie og seile som Ole.

Illustrasjon: Cola

Kjenn på illustrasjonen og gjør deg kjent med formen og detaljene.

Leseflyt 16: Les

Bokstaver og ord du har lært til nå kommer i ulik rekkefølge. Les alle bokstaver og ord høyt. Les så jevnt og flytende du kan.

Illustrasjon: Mobil

Leseflyt 17: . - , - - - @ (punktum, komma, bindestrek, alfakrøll)

Dette er de mest brukte tegnene. Les siden flere ganger slik at du er trygg på dem og de sitter i fingrene.
Først kommer full celle, deretter tegnet.

Leseflyt 18: Les

Les høyt, så jevnt og flytende du kan.

Nå kan du bokstavene og forkortingene til **a l k b i s e o c m** og tegnene for **punktum, stor bokstav, bindestrek, tankestrek, komma og alfakrøll**.

Bokstavside 6: g - å

Les langsomt. Hvordan er bokstaven g laget? Hvilken form har den? Kjenn på bokstaven å. Hvordan kjennes den ut? Det er lett å kjenne forskjell på g og å, men det kan være vanskelig å kjenne forskjell på k og å. Her må du øve mye.

g er laget av de fire øverste punktene i punktcellen, 1,2,4,5. Bokstaven å er laget av bare to punkter, 1,6.

Forkortinger

g - eg - gram

xxxxxxxxx g xxxxxxxxxxx å xxxxxxxxxxx

g g å g g å å g å g g å g g å g

gå ga gi gikk gås Åge Åse lå ål

åle såle kål skål kåk klå

må mål måse måke små lås låse

gass gasse gaselle glass gal slag

salg billig

egg klegg slegge megge begge

lage gale gol Geilo glemme

elg belg bål blå åme åk åkle

sag sage skog meg seg maske

lag lege legge ligg ligge

iglo gamle gammel gamle

teksten fortsetter på s. 37

Teksten på oppgavesiden er i kortskrift. Les langsomt.

Eg må gå, sa Åge.
Eg og, sa Åse.
Åse og Åge må gå.
Åse, Mia, Laila, Ali og Aksel
skal ligge i gamme.
Lille Laila må ligge i komsa.
Alle skal kose seg.
Egil og Åge skal lage iglo.
I iglo kan eskimo bo.
Egil og Åge kan også bo i iglo.
Egil og Åge og eskimo kan lage bål
og koke måsegg.
Alle kan kose seg i iglo og gamme.

Skriveoppgave

Kopier oppgavesiden slik den står skrevet i kortskrift.

Tips på veien:

For å få tydelige og lett lesbare bokstaver er det viktig å ha jevnt trykk på alle skrivefingrene og trykke ned alle tastene samtidig når du skriver.

Illustrasjon: Iglo

Kjenn på figuren og detaljene. Hvor er inngangen til igloen?

Leseflyt 19: a - l - k - b - i - s - o - e - m - c - g - å

Nå skal du øve enda mer på bokstaver og ord.
Les så jevnt og flytende du kan. Bruk forkortingene.

Orienter deg først på arket slik du har lært.

Nå kan du bokstavene og forkortingene til **a l k b i s e o c m g å** og skilletegnene **punktum, stor bokstav, komma, bindestrek, tankestrek og alfakrøll**.

Bokstavside 7: f - p - ! (utropstegn)

Kjenn på bokstaven f. Den ligner på formen på bokstaven i "svart" og dannes av punktene 1,2,4. Bokstaven p kjennes ut som en lang f. Her er punkt 3 føyd til, dvs punktene 1,2,3,4.

Utropstegnet er lik f, men er flyttet nederst i punkcellen og skrives med punktene 2,3,5, altså en nedsenket f. Utropstegnet brukes som i "svart".

Forkortinger

f - fra

p - på

xxxxxx f xxxxxx p xxxxxx ! xxxxxx
f p f f p p f p f f p p f f f f p
s o p f å g f p o å f p m p f p m
fe fei feil seil fil file pil pile
pels pop ap ape klappe klippe
fisk pisk flekk flik flikke flesk
papp pappa lapp lappe pose
fe fele felle fil fille flak
pese påske plagg flagg flaske
peis speil spise sippe slippe
sopp Passopp klips slips
Pelle pille fille Pippi
klage klaffe flaks faks pc

Teksten fortsetter på s. 41

Teksten på oppgavesiden er i kortskrift. Les langsomt.

Få pc! sa Pål.

Få mobil! sa Pia.

Gå! sa Åse.

Se! sa Lise.

Få ski! sa Pelle.

Spis fisk! sa Pia

Pål skal få pc.

Pia fikk sms fra Pål.

Ali, Åse, Lise og Pelle skal gå
på skiskole på Geilo. Alle skal gå
i samme klasse.

Mikkel og Camilla skal spille
goalball i Moss.

Teksten fortsetter på s. 42

Teksten på oppgavesiden er i kortskrift. Les langsomt.

Pia og Pål skal ikke spille
goalball. Pia skal fiske.
Pål skal fiske like mange fisk som Pia.
Pål fikk like mange fisk som Pia.
Emil og Emma skal også fiske.
Emil fikk ikke fisk. Emil fikk
passe Passopp.
cccccccccccccccccccccccccccc
kaffe kopp kaffe-kopp
såpe kopp såpe-kopp
eple kake eple-kake
påske egg påske-egg
Cola flaske cola-flaske

Illustrasjon: Fisk

Hvor mange fisk er det på siden? Finn den minste fisken. Hvilken vei svømmer fiskene? Finner du noe annet enn fisk?

Leseflyt 20: Ekstra - ekstra

Her er en ekstra øvelse til bokstavene, tegnene og forkortingene du har lært. Les så jevnt og flytende du kan. Si bokstaven og forkortingene.

Orienter deg først på arket slik du har lært.

Skriveoppgave

Skriv forkortingene nedenfor og øv deg på dem.

Nå kan du

bokstavene og forkortingene til **a b c e f g i k l m o p s å**
og skilletegnene **punktum, stor bokstav, komma, bindestrek, tankestrek, utropstegn og alfakrøll.**

Forkortinger

a - at

b - ble

c - og

cs - også

ca - cirka

cm - centimeter

e - eller

es - ellers

f - fra

g - eg / gram

ik - ikke

k - kan

km - kilometer

l - like / liter

m - mange / meter

mm - millimeter

o - oss

p - på

s - som

Litteratur

- Karen J. Andersen: Lærerveiledning til leseopplegg for blinde nybegynnere (Oslo, august 1976)
- Gunleik Bergrud: Lær blindeskrift "punkt for punkt" (Huseby kompetansesenter 2004)
- Jan Bruteig: Kurs i punkt - Hefte 3 Lærerveiledning til hefte 1 og 2 (Huseby kompetansesenter Oslo 1993)
- Sally Mangold: Udviklingsprogrammet til taktil perception og genkendelse af punktskriftbogstaver, Udrag af lærerhåndbogen, bind 1 og bind 2 (Dansk oversættelse)

TIDLIGERE UTGIVELSER I STATPED SKRIFTSERIE

Se www.statped.no/bibliotek/skriftserie for mer utfyllende informasjon

- Nr. 1 Skavlan, Sigvald: *Thronhjems Døvstumme-Institut Program udgivet i anledning af institutets 50-aarige bestaaen*. Møller kompetansesenter, 2002
- Nr. 2 Hoven, Grete: *Veiledning til KALA*. Trøndelag kompetansesenter, 2002
- Nr. 3 Hoven, Grete: *Leik og leik, fru Blom En studie av AD/HD-barns leikatferd*. Trøndelag kompetansesenter, 2002
- Nr. 4 Nordtvedt, Trine og Øvreid, Marit: *Synlig men blir vi sett - hørt og tatt på alvor?* Trøndelag kompetansesenter, 2003
- Nr. 5 Skogseth, Olav: *Datamaskiner formidlet gjennom folketrygden*. Trøndelag kompetansesenter, 2003
- Nr. 6 Østvik, Jørn, Aagård, Mia, Myklebust, Arne: *Taleteknologi - en bro til samhandling* Trøndelag kompetansesenter, 2003
- Nr. 7 Onsøyen, Ragnhild, Øvreid, Marit, Hoelgaard, Liv Margrete: *Synlig - men ikke sett*. Trøndelag kompetansesenter, 2003
- Nr. 8 Vetrhus, Bjarne: *Matematikk og AD/HD - En kartlegging av vansker og tiltak*. Sørlandet kompetansesenter, 2003
- Nr. 9 Rolandsen, Wenche: *Bedre utnyttelse av IKT-hjelpemidler*. Trøndelag kompetansesenter, 2003
- Nr. 10 Samuelsen, Anne Sofie Salberg: *Læring i skolenettverk - En studie av læringsutbyttet i en skolebasert nettverksmodell*. Trøndelag kompetansesenter, 2003
- Nr. 11 Falsen, Lise, Lindeberg, Tove Bjørner: *Hørselshemmede i norsk litteratur*. Møller kompetansesenter, 2003
- Nr. 12 Aas, Berit: *Word 2000, Tastaturhefte*. Huseby kompetansesenter, 2003
- Nr. 13 Bjelland, Terje: *Noen norske barn med AD/HD med påvist nytte av sentralstimulerende medikamenter*. Sørlandet kompetansesenter, 2003
- Nr. 14 Holten, Mali, Nordskog, Åsmund, Sorkmo, Jørgen: *"(...) Samla sett det beste opplæringstilbudet (...)"*. Øverby kompetansesenter, 2003
- Nr. 15 Skogseth, Olav: *Rapport fra prosjektet Samspill via skjerm*. Trøndelag kompetansesenter, 2003

- Nr. 16 Bartlett, Ingalill: *Kroppøving i klasse med elev som er synshemmet*. Huseby kompetansesenter, 2003
- Nr. 17 Brevik, Kari, Grøstad, Kjersti, Jessen, Edle, Qvale, Annelise, Torgersen, Sissel:
Kunst og håndverk i klasse med elev som er synshemmet. Huseby kompetansesenter, 2003
- Nr. 18 Øvrelid, Marit, Hoelgaard, Liv Margrete: *Dialogens kraft - en mulighet til utvikling*. Trøndelag kompetansesenter, 2004
- Nr. 19 Eric, Maia: *"Jeg er ikke så flink til å snakke - men har mye å fortelle!"*. Trøndelag kompetansesenter, 2004
- Nr. 20 Eckhoff, Gro, Handorff, Jan Arne: *Nonverbale lærevansker (NLD)*. Torshov kompetansesenter, 2004
- Nr. 21 *FOM felles oppmerksomhet*, Huseby og Tambartun kompetansesentra, 2004
- Nr. 22 Østvik, Jørn, Lauvsnes, Frode: *Bilder til dialog og opplevelse*, Trøndelag kompetansesenter, 2004
- Nr. 23 Ulland, Tor: *Bruke Windows XP med skjermleser*, Huseby kompetansesenter, 2004
- Nr. 24 Slåtta, Knut: *VEILEDER, Bruk av individuelle opplærings- og deltagelsesplaner (IODP) for elever med multifunksjonshemming*, Torshov kompetansesenter, 2004
- Nr. 25 Bergrud, Gunleik: *Lær blindeskrift punkt for punkt*, Huseby kompetansesenter, 2004
- Nr. 26 Hagemoen, Marit Kval, Kari Opsal, Kerstin Hellberg, Sissel Krabbe, Arve K. Borøy, Stephen von Tetzchner: *"Jeg har noe å si - strategisk språkbruk hos barn som utvikler alternativ og supplerende kommunikasjon"*, Berg gård skole, 2004
- Nr. 27 Fauske kommune, Spesialpedagogisk senter i Nordland, Møller kompetansesenter: *Sluttrapport fra prosjektet "Overgang barnehage-skole for hørselshemmede"*, Møller kompetansesenter, 2004
- Nr. 28 Agledahl, Liv Astrid, Svein Erik Jensen, Ann Kristin Kjemsaa, Svein Størksen:
Atferds/samspillsproblematikk - forståelse og kompetanseheving i et systemperspektiv, Nordnorsk spesialpedagogisk nettverk, 2004
- Nr. 29 Brevik, Kari og Annelise Qvale: *Punktvis Kurs i punktskrift for ungdom og voksne - del 1*, Huseby kompetansesenter, 2004

- Nr. 30 Hoven, Grete og Anne Lise Angen Rye: *"Flere hoder tenker bedre enn ett"*
Læringsstrategier for elever med AD/HD. En kasusstudie av læringsprosesser i to klasserom, Trøndelag kompetansesenter, 2004
- Nr. 31 Krafft, Henny Oppedal: *Lek og bevegelse - Bevegelsesutvikling hos små barn som er blinde og sterkt svaksynte CD med barnesanger*, Huseby kompetansesenter, 2004
- Nr. 32 *Usher syndrom - en kort beskrivelse*, Det statlige kompetansesystemet for døvblinde, 2004
- Nr. 33 Johnsen, Fritz: *Spesifikke matematikkvansker*, Nordnorsk spesialpedagogisk nettverk, 2004
- Nr. 34 *Håndbok for FiN STIL Framework i Norge - System for tidlig intervensjon i Læringsmiljøet*, Lillegården kompetansesenter, 2004
- Nr. 35 Kvalvik, Nelly og Oddvar Øyan: *Undervisning i bruk av PC med med leselist i grunnskolen*, Huseby kompetansesenter, 2004
- Nr. 36 Corneliusen, Margit: *Afasi og spesialundervisning*, Bredtvet kompetansesenter, 2005
- Nr. 37 Tinnesand, Torunn og Sandra Val Flatten: *Læring, kommunikasjon og samspill i lærergrupper - en casestudie*, Lillegården kompetansesenter, 2006
- Nr. 38 *Syn 2005*, Huseby kompetansesenter, 2006
- Nr. 39 Dalin, Roar: *Nettkontakten. Nettverksgrupper i et intranett som redskap til motiverende undervisning av voksne elever med ervervet hjerneskade*, Øverby kompetansesenter, 2006
- Nr. 40 Ursin, Espen, Svein Lillestølen og Knut Slåtta: *"Mer" "Ja" "Få". Eksempelsamling med fokus på opplæring i enkle ekspressive uttrykk hos barn, unge og voksne med alvorlig og dyp utviklingshemming*, Torshov kompetansesenter, 2006
- Nr. 41 Kvalvik, Nelly og Oddvar Øyan: *Undervisning i bruk av PC med leselist i grunnskolen - for skjermleseren Jaws 5.10*, Huseby og Tambartun kompetansesenter, 2006
- Nr. 42 Kvalvik, Nelly og Oddvar Øyan: *Undervisning i bruk av PC med leselist i grunnskolen - for skjermleseren Supernova/Hal 6.51*
Huseby og Tambartun kompetansesenter, 2006
- Nr. 43 *Matematikk på leselist: matematisk veiledning for lærere til blinde elever 5.-7. trinn / Oddvar Øyan, Ole Erik Jevne, Hilde Havsjømoen, Randi Kvåle*, Tambartun og Huseby kompetansesenter, 2006

- Nr. 44 Østerlie, Tove Leinum: *Hørsestap – nyfødte – oppfølging. Sluttrapport*, Møller kompetansesenter, 2006
- Nr. 45 Munthe-Kaas, Bitten: *Nyttet det? Erfaringer fra prosjektet "Barn og unge med Asperger syndrom i skolen"*, Statped Nord, 2006
- Nr. 46 Wetaas Kettler, Bente, Edle Marri Jessen og Marit Kolstad: *Vi lager hus. Et praktisk opplegg for gruppe hvor en elev er blind*, Huseby kompetansesenter, 2006
- Nr. 47 Ulland, Tor: *Internet Explorer med skjermlesaren Jaws 6.2*, Huseby kompetansesenter, 2006
- Nr. 48 Hasli, Elinor og Egil Larsen: *Tilbake til skolen etter en hodeskade*, Øverby kompetansesenter, 2007
- Nr. 49 Johansen, Ketil, Grete, Hoven, Grete og Anne Lise Angen Rye: *Sammen er vi best*, Trøndelag kompetansesenter, 2007
- Nr. 50 Bergrud, Gunleik: *Punktskrift i dagliglivet pdl*, Huseby kompetansesenter, 2007
- Nr. 51 Bartlett, Ingalill: *Ledsaging av synshemmede skiløpere*, Huseby kompetansesenter, 2007
- Nr. 52 Engenes, Eva: *Fra vegring til mestring : hvordan hjelpe den voksne eleven med lese- og skrivevansker i utdanning og arbeid*, Øverby kompetansesenter, 2007
- Nr. 53 Johannessen, Terje, Svein Erik Jensen og Sidsel Germeten: *Fra klasserom til base – fra refleksjon til handling: en organisasjon i utvikling*, Statped Nord, 2007

Punktvis

Kurs i punktskrift for ungdom og voksne

er beregnet for deg som skal lære å lese punktskrift med fingrene. Kurset egner seg best med støtte fra lærer, men kan også være selvinstruerende da hver oppgaveside er nøye beskrevet i svartskrift i eget hefte.

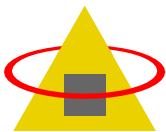
Kortskriften har fått en ny renessanse i Norge og presenteres allerede på første bokstavside.

Kurset er i 3 deler. De to første delene tar for seg alle bokstavene, forkortingene i nivå 1, tall, enkel oppstilling og de mest brukte skilletegnene. Del 3 inneholder enkle tekster i kortskrift. Instruksjonene er lest inn på DAISY. De kan også fåes i punktskrift.

Utgiver: Huseby kompetansesenter
Bestillingsadresse: Gamle Hovsetervei 3, 0768 OSLO
Telefon: 22 02 95 00
Faks: 22 92 15 90
E-post: huseby@statped.no

Utgivelsesår: 2006
Redigert: 2007
Statped skriftserie nr 29
Rettigheter: Huseby kompetansesenter

ISSN 1503-271X
ISBN 978-82-7740-022-8

Huseby kompetansesenter
Statlig spesialpedagogisk støttesystem